

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Billedet giver et herligt stemningsglimt fra de fem besættelsesår. Unge danske har fundet en ny måde at demonstrere på ved at bære strikkede huer med farverne blå, hvidt og rødt. Man kunne tænke på de norske farver, men nazisterne opfattede det meget rigtigt som en hilsen til Royal Air Force — og forbød de strikkede huer.

Det levende Lys
ASP-HOLMBLAD

„REALIT“ KONFEKTION

FINSSENSVEJ 39
KØBENHAVN F.

VAGN BALSLEV
LANGEBROGADE 17
KØBENHAVN K.

MARIUS SØRENSEN
STATSAUT. REVISOR
PALÆGADE 4 - KØBENHAVN K.

VAFFELFABRIKKEN
„KØGE BRO“
BROGADE 9 - KØGE

E. HJELM-HANSEN
MØBELFORRETNING
NØRREGADE 32 - KØGE

C. C. SMITH
GENERAL MOTORS FORH.
NØRREGADE 64 - KØGE

Bio - Køge

TØMRERMESTER NIELSEN
ØLSEMAGLE PR. KØGE

KØGE MASKIN-ELEKTRO
TELEFON 949

CARLSBERG DEPOT
BIRKERØD

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: General Fl. B. Larsen, Kastellet, København Ø.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.

Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtasevej 6, Hellerup.

Seminariektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstoffslunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Distriktslæge Børge Næsted, Scoresbysund, Grønland.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

Afleveret til postvæsenet den 26. sept.

INDHOLD:

	Side
Dansk krav om Buncke-proces ...	135
Tysk modstandsmand ser på Danmark	137
Stipendier til Sverige	139
KZ-fange kandidat til valget	141
De unge og bøgerne om frihedskampen	143
Dagbogsblade	145
Bøger	147
Overraskende gave	148

Krav om Buncke-proces i Danmark

*Rejst af Landsforeningen af erhvervshæmmede
fra frihedskampen.*

Den 55-årige tidligere kriminalrat Erich Buncke er arresteret i Frankfurt am Main.

Erich Buncke havde sit virke på Shellhuset indtil bombningen. Han flyttede derefter til politigården, hvor han var chef for terrorbanden, der også kaldtes „Hipo-korpset“.

„Politiken“ oplyser, at Buncke var en af den halve snes tyske Gestapofolk, som blev sendt til Danmark i 1943-44 for at bistå gestapochefen — den såkaldte „højere Pancke“ med udrensningen inden for den danske modstandsbevægelse.

Han var velkendt i tyske nazistiske kredse som en partitro mand, og dertil kom, at han havde vist gode evner som organisator. Titlen kriminalrat, der svarer til kriminalassistent, har derfor næppe helt dækket. Hans indflydelse i de højeste partikredse var i hvert fald uomtvistelig og langt større, end man kunne vente af en kriminalrat.

Kriminalrat Buncke blev underlagt dr. Hoffmann, der sorterede under Bovensiepen. Bovensiepen sorterede direkte under Pancke. Han fik til opgave at trænge ind bag den danske modstandsbevægelses opbygning, og han gjorde det grundigt.

Danske modstandsfolk, som har været til afhøring hos ham, kan endnu fortælle om hans forhørsmetoder. Brændende cigaretter og cigarer, der blev tværet ud på den nøgne krop, var tilsyneladende småting for ham, selv om hans chef, dr. Hoffmann ikke helt syntes om denne fremgangsmåde. Han bifaldt den dog stiltiende med ryggen til.

En dansk gestapomand, der var gået i tysk sold — han hed Poul Carstens — oplyste i sin tid i retten under sagen mod dr. Hoffmann, at han adskillige gange havde hørt Hoffmann bebrejde Buncke de skærpede forhør. Buncke havde undskyldt sig med, at det ofte var nødvendigt, og Hoffmann havde derefter forlangt, at en læge skulle tilkaldes, hvis den, der skulle afhøres, protesterede . . .

Uhyggelige overgreb i Bunckes afdeling.

Da begivenhederne i løbet af 1944 og 1945 skærpedes i Danmark blev også Gestapos indsats hårdere, og danske modstandsfolk kan fortælle om uhyggelige overgreb i den afdeling, hvor Buncke residerede. Tilsyneladende var han smilende og venlig, men bag den glatte overflade syntes der at have luret et vilddyr, en grænseløs hensynsløshed med det ene formål at nå resultater for selv at komme frem. Således karakteriseres han af en dansk modstandsmand, der har været gennem torturen på Shellhuset.

Man sigter også Buncke for personligt at have været til stede, da man hentede 11 danske patrioter ud fra Vestre fængsels tyske afdeling, kørte dem ud på landevejen mellem Roskilde og Ringsted — og dræbte dem med maskinpistolssalver, efter at de var kommanderet ud på landevejen. Siden blev de lagt på „lit de parade“ i Shellhusets kælder.

Der var meget, man lagde på Buncke. At han var hovedmanden i sprængningen af Klampenborg-villa-

en, hvor den danske Holger Danske-
mand „Flammen“ blev dræbt — efter
at have holdt et helt dusin tyske po-
litisoldater i skak med sin maskin-
pistol — er uomtvisteligt. Man kan
sikkert også gå ud fra, at han har
haft hovedansvaret for organisatio-
nen af de to danske terror-grupper,
Birkedal-Hansen-gruppen og Peter-
gruppen. Ganske vist stod Bovensie-
pen i sin tid til ansvar for disse grup-
per, der bl. a. havde clearing-mord,
sprængstofattentater mod persontog
og ødelæggelser af hele danske by-
dele på samvittigheden, men man
kommer næppe uden om, at Buncke
også har sit ansvar på dette område.

Buncke var en kryster.

Tilsyneladende har Buncke ikke
selv været nogen modig mand. Det
kom til udtryk, da den nu afdøde
kriminalrat Hermansen, den danske
modstandsbevægelses gode hjælper
under besættelsen, ved en lejlighed
udtalte:

— Han tør aldrig gå en gade til
ende, uden at han har en bevæbnet
vagt i hælene . . .

Ved besættelsens slutning blev
Buncke ivrigt eftersøgt af dansk po-
liti og danske modstandskredse. Han
var forsvundet, og de mange forbry-
delser, man sigtede ham for, måtte
lægges ad acta. Senere fik man op-
lyst, at Buncke havde fået sin hustru
og sine børn dirigeret til Doberan ved
Rostock få dage før kapitulationen,
og da den kom, forsvandt han som
menig tysk soldat over Østersøen.
Hvor han i mellemtiden har opholdt
sig, vides ikke — sandsynligvis i den
russiske zone, indtil han kom til Vest-
tyskland, hvor han sidste år blev an-
holdt.

Som svar på en forespørgsel i fol-
ketinget oplyste justitsminister Hans
Hækkerup, at de danske myndighe-
der ikke har begæret den tyske told-
embedsmand Erich Buncke udleveret
til strafforfølgning her i landet på
grund af hans virksomhed som „krimi-
nalrat“ under besættelsen.

Hækkerup oplyser, at Buncke siden
krigen har været eftersøgt af både
danske og tyske myndigheder, ind-
til han blev fundet i Frankfurt i fjor
sommer. Det blev da meddelt justits-

ministeriet, at man med henblik på
strafforfølgning i Vesttyskland ag-
tede at rejse sigtelse mod ham for
hans ulovlige handlinger her i landet
under besættelsen. Fra Danmark er
der siden ydet de tyske myndigheder
bistand til sagens oplysning, og den
tyske generalstatsadvokat er person-
ligt gjort bekendt med det omfatten-
de materiale om Buncke og andre
tyskere, det ikke lykkedes at fange
eller opspore i Danmark i de første
år efter krigen. Der har været under-
søgelser i sagen med vidneafhøringer
i Københavns byret så sent som sid-
ste år, oplyser justitsministeren. Når
der ikke er stillet krav om udlevering,
skyldes det bl. a., at Den tyske For-
bundsrepublik i henhold til sin grund-
lov er afskåret fra at udlevere egne
statsborgere til strafforfølgning i ud-
landet.

En voldsom belastning af det dansk-tyske forhold.

For menigmand er det uforståeligt,
at en mand kan rejse til et andet
land, myrde mennesker og give andre
ordrer til at myrde — og så gå rundt
på fri fod.

Vi er derfor ganske enige med fol-
ketingsmand, redaktør Henry Chris-
tensen, når denne i sit blad „Roskil-
de Dagblad“ skriver:

„Blandt meget i sagen mod denne
tidligere så frygtede gestapochef er
der imidlertid en ting, der må for-
bavse mere end noget andet. Det op-
lyses, at da Buncke i 1953 søgte ind i
det tyske toldvæsen, lagde han ikke
skjul på, at han under krigen var
ansat ved gestapo i København. Men
ingen tog notits heraf. Den tjenstvillige
Buncke fik som nævnt i stedet
for lov til at avancere på smukkeste
vis.

Kun de fortsatte danske krav i
sagen mod Buncke førte til anholdel-
se og den nu anlagte sag.

Men det bør fra dansk side siges
klart, at den tyske passivitet igennem
de mange år over for Buncke ikke er
egnet til genopbygning af forståelsen
mellem det ny Tyskland og dets na-
boer“.

DANSK KRAV

Det er også letforståeligt, at har-
men har grebet medlemmerne af
Landsforeningen af de erhvervshæm-
mede fra frihedskampen, der på sit
nyligt afholdte møde har vedtaget
følgende udtalelse:

I anledning af, at kriminalrat Bun-
cke er blevet ført for retten i Den
tyske Forbundsrepublik og til vor
forundring atter løsladt, opfordrer
invaliden fra frihedskampen justits-
minister Hans Hækkerup til at lade
bevislighederne vedrørende Bunckes
forbryderiske virksomhed i Danmark
under besættelsen forelægge for en
dansk domstol.

Gestapochefen Buncke er skyld i
talrige danske modstandsfolks mis-
handling og død. Han er ansvarlig
for mordene på de 11 unge mænd
ved Rorup ved Roskilde 9. august
1944.

Selvom Buncke ikke vil kunne ud-
leveres til undersøgelse ved dansk
ret — til trods for, at det blev be-
stemt ved Nürnbergprocessen, at de
tyske, nazistiske forbrydere skulle
dømmes i de lande, hvor de havde
forbrudt sig — finder vi, at en dansk
domstol bør tage stilling til det un-
dersøgelsesmateriale, der foreligger
om ham og de vidnesbyrd, der kan
skaffes tilveje. Dette anser vi at være
af vigtighed af nationale og histori-
ske grunde og af betydning for dansk
ungdoms kendskab til nazismen og
Danmarks besættelsestid.

Landsforeningen af erhvervshæm- mede fra frihedskampen.

/ Børge Petersen.

Det ville være godt, om de vest-
tyske myndigheder viste større for-
ståelse af ikke at belaste forholdet
til Danmark på utilbørlig måde.

Vi må derfor stille det absolutte
krav, at denne sag rejses — og rej-
ses nu. At lade sagen falde, fordi den
skulle være forældet, vil være at
præmiere den sigtede for flugt fra
at stå til ansvar for sine gerninger.

Tysk modstandsmand ser på Danmark

Fuldmægtig i det franske ministerium for frihedskampens ofre, madame A. Aubry, Paris, og forfatteren Heinrich Christian Meier, Hamborg.

Forfatteren til den realistiske, tyske k-z-lejr-roman: Im Frühwind der Freiheit, Heinrich Christian Meier besøgte fornylig København.

Vi benytter lejligheden til at få et interview med fangekammeraten, der forresten ikke blot har skrevet roman, men også flere skuespil.

— De har før krigen besøgt Danmark, hvordan oplevede De det dengang?

— I årene 1934 og 1936 var Danmark for mig et forbigående tilflugtssted. Mine kammerater i Hamborg var arresterede. For at undgå faren for at blive taget af Nazi rejste jeg (endnu med tysk pas) til København.

Hyggelig rytme — dengang.

Dengang var rytmen i København hyggeligere. På Blågårdsplads kunne man sidde i solen og beundre Kaj Nielsens billedhuggerværker, i Rosenborg Have tilbede Kierkegaard eller Andersen, der sidder mellem roserne eller på søbredden se på mågerne, der overalt har samme na-

tionalitet; en drømmeagtig verden, hvori Hitlers blodige virkelighed forsvandt, i det mindste for et par dage, og jeg selv havde dengang endnu ikke gjort bekendtskab med koncentrationslejrene. Dog bliver det i længden mindre behageligt at drømme, når lommerne er tomme.

I København var arbejdsløsheden også stor, men i alle disse vanskeligheder var det dog beroligende for en demokrat af og til at møde minister Stauning til fods på Københavns gader, sådan noget var endnu muligt.

For emigranter, der dengang ikke kunne forevise medlemsbogen til det tyske SPD, blev det efterhånden umuligt at leve i København.

Hver fjerde uge var politiet i mit møblerede værelse: Hvad lever De af, hvor får De Deres penge fra? Du store, hvis jeg havde indrømmet at have tjent dem i København, det ville have betydet slutningen på mit ophold, min udvisning.

Både i 1934 og 1936 måtte jeg dog til sidst begive mig tilbage til Tyskland på grund af pengevanskeligheder, idet jeg efterlod modstandskammerater uden penge. De faldt senere

i Gestapos hænder, og i dag er de døde.

1936 vendte jeg efter et længere ophold på Bornholm tilbage til Tyskland med visheden om at løbe enten Gestapo eller fængslet i møde. At det trak ud hele to år endnu, før Nazi opsporede min modstandsvirksomhed, skyldtes Gestapo-apparatets omstændelighed.

Gensynet med det danske politi — i Neuengamme.

— Og hvornår kom De sammen med den danske modstandsbevægelse?

— Da det danske politi i 1944 i uniform og ved parademarch marcherede ind i Neuengamme koncentrationslejren. Jeg havde allerede befundet mig der mere end to år. Nu var de pludselig mine danske kammerater. Det fyldte mig med mærkelige tanker. For hvor lang tid havde politiet ikke behøvet for at indse, at Hitler ikke kun var min fjende, men også Danmarks og enhver demokratisk ordnings i det hele taget?

De, der havde været mine kontrolanter og mine opsynsmænd dengang, da jeg endnu fuld af ungdommelig naivitet havde regnet med deres hjælp, sad nu her sammen med mig som lidelsesfæller og medkæmper.

— Og nu i dag som gæst her i København, hvordan ser så Danmark ud?

— Som moden mand ser man ligesom anderledes på det meste. København er trafikteknisk set en progressiv verdensby. Dens trafik minder mig om Brüssel og Paris.

I boligspørgsmålet synes København mig at være forud for de fleste store tyske byer. Torvehallen, der allerede er bygget for nogle år siden, og de nye skoler er forbilledlige, det ser ud, som om Hamborg her hinker ca. 5 år bagefter.

De imponerende højhuse i Københavns udkant — til dels fremragende arkitektonisk løst — skulle være et forbillede for Nordtyskland, især da de disponerer over betydelige grundflader.

— Og hvori består der desuden politisk en forskel over for Vesttyskland?

REVISIONSKONTORET I AARHUS

AKTIESELSKAB

BRDR. KOFOED

Stenhuggeri - Marmorfabrik
AARHUS - TLF. 22 344

THYGE STABELL

AARHUS

SNEDKERNES FAGFORENING

LANGELANDSGADE 39
AARHUS

SUKKERVARE- OG CHOKOLADE- ARBEJDERNES FAGFORENING

AARHUS

HUSTØMRERES FAGFORENING

CHRISTIANSGADE 20
AARHUS

A/S WRIGHT, THOMSEN & KIER

AARHUS

R. MARSTRAND

RYESGADE 29 - AARHUS

„BLOMSTERHALLEN“

ÅBOGADE 8 - AARHUS

L. H. MORTENSEN & CO.

KAFFE EN GROS

VEJLE

MUNCH CHRISTENSEN
BOGHANDEL
NØRREGADE 22 - VEJLE

TH. LISSAU

VEJLE

SINDING & KNUDSEN

MURER- & ENTREPRENØRFIRMA
SØJLEHUSET - AARHUS - TELEFON 35 700

A. JESPERSEN & SØN

AKTIESELSKAB

AARHUS

KAMPMANN, MØLLER & HERSKIND

AKTIESELSKAB

AARHUS

POSIN'S SKRÆDDERI

GULDSMEDGADE 17
TELF. 26 403 - AARHUS - TELF. 2 - 403

I/S HAMMERSCHMIDTS KLICHEFABRIKER

AARHUS

GREGERS PETERSEN A/S

AARHUS

GOVERT NIELSEN & CO.

VESTERBRO TORV 1-3 - AARHUS

BUNTMAGERMESTER

A. ANDERSSON

RANDERS

BUUS

REGINAKRYDSET

AARHUS

SOFUS NELLEMANNS EFTF.

ved ROBERT NELLEMANNS - RANDERS

— Det ville ikke passe sig for mig som gæst i Danmark, hvis jeg svarede: Hos os er alt dårligt. Det ville heller ikke være sandt, for hos os er der noget godt. Først og fremmest: Der er velstand i Forbundsrepublikken, selv om man også må sige, at mange familier kun kan tage del i velstand, fordi konerne overalt er med til at tjene penge. Der er 46 pct. af kvinderne og hustruerne, der tager del i lønarbejdet, dertil kommer meget ofte også de ældre børn, der må tjene penge også for at læse eller studere.

Kvinderne har betalt for „erhvervsvidunderet“.

Det er prisen for vort „Erhvervsvidunder“. Hos os har kvinderne på deres „ben“ — kunne man sige — muliggjort økonomividunderet.

— Sagt på den måde lyder det noget beklageligt?

— Ja, jeg ved ikke rigtig, om succes'en af deres såkaldte emancipation virkelig også har været en succes for kvinderne, i hvert fald er den det ikke for familien. Jeg ved heller ikke, om mit indtryk er rigtigt af, at kvinderne her i Danmark har vundet flere rettigheder og mere dannelse, uden en så stor pris, uden at betale for det med strengt arbejde på kontorer og på fabrikker. Den danske kvinde forekommer mig mere som datter i huset eller mor, vel et selvstændigt, frit menneske, og dermed også mere kvinde end hos os. Derfor virker, efter 25 års afstand, det danske liv ikke så forjaget, ikke så krampagtigt som hos os i Vesttyskland.

— Ligger dette forjagede og krampagtige liv ikke overalt i strømmen af teknikken og automatiseringen?

— Sandsynligvis — når dog som hos os 46 pct. af kvinderne må føre dette forjagede liv for i nogen grad at få del i økonomividunderet, forandres livet, og så opstår en tilværelse, en forjaget stil, der er forjaget af tempoet og forholdene og forvrænget af det overmåde forbrug. I Danmark er det meste trods alt endnu meget mere hyggeligt, mere forsonligt, mere muntert — og fyldt af denne vid-

underlige humor, denne satire.

— Skulle dette ikke betyde, at vi teknisk endnu er noget bagefter?

— Nej, Danmark er teknisk meget langt fremskredent, uden at den danske livshumor dog overvurderer dette „tekniske fremskridt“ alt for meget.

— Men hvad siger De nu til vor politiske situation?

— Ser De, en „tysk tilstand“, jeg kan sammenligne med, findes jo ikke. For Tyskland er blevet flere lande.

Vor hovedstad Bonn påstår, at den alene repræsenterer Tyskland.

Danmark føles som en oase.

De to største af de tyske lande bekæmper hinanden. Forestil Dem engang, at Sjælland var i kold krig med Jylland, eller også med Norge. Så var det dog forbi med borgerlig ro og med den frihed, som vi efter sigende har i Tyskland. Hvor der hersker kold krig mellem to dele af det samme folk, er friheden naturligvis dårligt stillet. Fra denne uudholdelige, overspændte tilstand kommer man fra Tyskland til Danmark som til en oase.

— Og hvordan føler De det?

— Endnu er det sådan hos Dem, at den, der i Danmark forlanger at støde en eller anden fra løn og brød på grund af en politisk mening, har gjort sig selv umulig i dette land. Det er, hvad jeg ser, hvad jeg beundrer ved Deres liv, netop som den holdning, man kalder demokrati. Denne holdning er garanteret af opdragelsen og staten, og derfor elsker jeg Danmark.

— Mener De da, at der i Vesttyskland ikke er noget ægte demokrati?

De demokratiske traditioner mangler i Tyskland.

— Åh nej, det ville være forkert; der findes demokratiske kræfter og mennesker, der findes et ægte demokratisk frembrud i justitsen og mange andre steder, men hos os mangler den demokratiske tradition.

Et vigtigt parti er hos os fuldkommen udelukket af alt politisk liv ved forbud. Det er tilstrækkeligt blot at

påstå om et menneske, at han holder med dette forbudte parti eller med den anden del af Tyskland, eller at han gør noget for genforeningen, så er fanden løs. I Hamburg, München, Bonn eller Frankfurt bliver han jaget fra arbejde og brød, er fredløs, og man må så skælde ham ud for „kommunist“.

Derfor ser jeg på Danmark som en sand ø for demokratisk overbevisning, selv om der også her og der måtte forekomme fejl, som ellers hos mennesker.

F—k.

Studiestipendier til Sverige

Den svenske Femte Maj-Fonden i Göteborg, som er oprettet af den „Kommitté för hjälp till danska flyktingar i västra Sverige“, som virkede i årene 1943—45, vil i slutningen af 1961 foretage sin årlige uddeling af stipendier. Der står i årligt ca. 3.000 sv. kr. til rådighed, og stipendierne uddeles i regelen i portioner på 3—500 kr. Stipendiebeløbene skal anvendes i løbet af 1962.

Stipendierne uddeles for at støtte dansk ungdoms studier eller uddannelse i Sverige for derved at fremme kendskabet til svensk kultur samt svensk samfunds- og næringsliv. Øverste aldersgrænse for at komme i betragtning ligger omkring 35 år.

Ansøgninger om at komme i betragtning ved stipendieuddelingen rettes inden 1. oktober 1961 til **Styrelsen för Femte Maj-Fonden, c/o Kgl. dansk Generalkonsulat, Göteborg, Sverige.**

Den danske forening Norden, Malmsgade 3, København Ø., giver oplysninger.

Ansøgningerne skal indeholde oplysninger om: Ansøgerens bopæl, alder, beskæftigelse, tidligere uddannelse, de påtænkte Sverigesstudiers art og varighed, det ønskede stipendiebeløbs størrelse samt eventuelle anbefalinger.

Fondens styrelse træffer beslutning om uddelingen af stipendierne i slutningen af november. Derefter vil ansøgerne få meddelelse om udfaldet.

SAXKJØBING
AUTOMOBILFORRETNING
AUT. FORD FORHANDLER

AKTIESELSKABET
GRÆNGEGAARDENS TEGLVÆRK
GRÆNGE

KAALUND
RUDKØBING

AUG. L. JANSEN
RUDKØBING

HANSEN & SØN
KARETMAGERE
RUDKØBING

LANGELANDS SPAREKASSE
RUDKØBING

ALF LEHRMANN
AUT. S. M. C. FORHANDLER
HAARBY

HOLBECKS
FAJANCEFORRETNING
AKTIESELSKAB
ODENSE

HARALD HALBERG

CIGAR- OG TOBAKSFABRIK
SVENDBORG

VENDS M. FL. HERREDERS
LANDBO SPARE- OG LAANEKASSE
NØRRE-AABY

R. ANDERSEN & SØNNER
„GRAND“
NØRRE-AABY

E. BONDO & CO. I/S
ODENSE

A/S BAAGØE & RIBER
SVENDBORG

HANSEN & CO. A/S
DET GAMLE VINFIRMA
SVENDBORG

P. DAMGAARD JØRGENSEN
TANDTEKNIK
SVENDBORG

A/S FAABORG CEMENT-
TAGSTENS FABRIK

SPAREKASSEN
FØR SVENDBORG OG OMEGN

FOLDAGER-LARSEN
SVENDBORG

HYGGE-BO
HELGE NIELSEN
MELLEMGADE 9 - FAABORG

EGHOFF
MØLLERGADE 47 - SVENDBORG

AXEL BROCH A/S
SVENDBORG

Rektor Svend Johannsen, Slesvig.

En af de danske kandidater til forbundsvalgmet i Sydslesvig var rektor Svend Johannsen, Slesvig by.

Flensborg Avis har besøgt ham og i interviewet hedder det bl. a.:

— Nazisternes indgriben?

— Allerede i 1936 fik jeg en skarp advarsel fra de nazistiske myndigheder på grund af min foredragsvirksomhed i Danmark, og lige efter Danmarks besættelse hentede Gestapo mig. Det varede 15 måneder, inden jeg igen kunne komme tilbage til Ansgar-skolen. I 12 måneder sad jeg i koncentrationslejren Sachsenhausen, og de øvrige 3 måneder var jeg efter tur i 6 forskellige fængsler.

— Var De så en fri mand igen, da De kom hjem?

— Ikke direkte. Da jeg i september 1941, altså for nu 20 år siden, blev løsladt, hed det, at jeg var interneret her i Slesvig. Jeg boede hjemme, men måtte ikke forlade byen. I begyndelsen skulle jeg melde mig på politistationen hver dag, senere blev det modereret til nogle gange om ugen. Der føres forresten stadig proces for at klarlægge grunden til, at jeg blev forfulgt af nazisterne.

— Har Deres helbred taget varigt

skade af k-z-opholdet?

— Jeg er blevet erklæret for 30 procent invalid på grund af en hjerte-fejl, jeg pådrog mig i den tid.

Norsk sømand „øvede“ sig i langspyt.

— Var der mange udlændinge i Sachsenhausen?

— Der var ca. 30.000 mennesker i alt, deriblandt samtlige tjekkiske studenter, studenter og professorer fra Warszawa-universitetet, Oslo-studenter og andre nordmænd. Jeg husker en 17—18-årig fisker, der havde præsteret et mægtigt langspyt på gaden hjemme i Norge, da en tysk soldat kom forbi. Dette ansås for at være en demonstration, nok til at komme i k-z. Pastor Niemöller opholdt sig forresten også i Sachsenhausen på samme tid. Men han var isoleret. I Sachsenhausen var da også flensborgerne Lienau og Schiøler.

— Og så kom maj 1945.

— Min internering i Slesvig varede til 8. maj 1945, da englænderne kom. Jeg optog straks forbindelse med militærregeringen for at sikre de danskes rettigheder, og englænderne opfordrede mig til at komme med forslag til en borgmester. Den første borgmester blev så dr. Hinrichs med mig som viceborgmester, og da dr. Hinrichs blev udnævnt til landråd, udpegedes Herm. Clausen til borgmester, medens jeg fortsatte som viceborgmester. Ved det første parlamentariske valg stadfæstedes denne ordning.

Til

REDAKTIONEN

**for de danske koncentrationslejr-
fangers blad „PIGTRAAD“**

For modtagelsen af Deres blad for juli-august kvitterer jeg gerne. Deres kommentar til mit svar på Deres fremstilling af „sammenkoblings-sagen“ giver mig anledning til følgende udtalelse:

Min „foragt for at konkretisere“ beror på min foragt for at angive navne, og ikke på andet.

Sammenkoblingen af de to sager er *ikke* noget, jeg har „præsteret“ —

den er et forlangende af mine samtalepartnere i *folketinget*.

Sammenkoblingen blev betegnet som et *principspørgsmål*; og det vil sige, at min henvendelse til Bonn i *Deres* erstatningssag derved blev en *betingelse* for en ordning af *min* sag — og denne betingelse har jeg opfyldt.

Der er altså *ikke* tale om, at *Deres* sag er „løftestang“ for *min* sag; det *omvendte* er snarere tilfældet.

Ejheller er der tale om nogen „taktisk manøvre“ fra *min* side, endsige om et „kolumbusæg“ jeg skal have „præsteret“; men der er tale om forhandling og dennes konsekvenser.

Jeg forstår da godt, at denne sag er meget ømfindelig og derfor har jeg også behandlet den med megen tilbageholdenhed. Men jeg håber nu at have klarlagt, at *Deres* opfattelse af og syn på sammenkoblingen ikke er rigtig.

Oksbøl/Nordborg, d. 8.-9. 1961.

H. SCHMIDT, M.F.

SVAR:

Det danske samfund er et demokratisk samfund, hvilket i praksis betyder, at alle, der føler medansvar, kan tale med om den rejste sag. Hr. Schmidt kan derfor ikke feje os til side ved at henvise til, at han ordner sagen med folketingets medlemmer.

Fangernes egne repræsentanter fulgte forhandlingerne på nærmeste hold om erstatningsaftalen, og der har under forhandlingerne intet ord været nævnt om en modydelse.

Hr. Schmidts brev er kortere og derved mindre uklart end tidligere indlæg fra hans side.

I et tidligere brev hed det, at hans hensigt var at lette byrden på begge sider. Vi kan forsikre, at danske koncentrationslejr-fanger ingen byrde slæber rundt på angående tyske nord-slesvigeres behandling ved dansk domstol.

Vi kan være tilfredse med, at hr. Schmidt har undladt at gentage dette argument.

Nu anbefaler vi ham også at lade sammenkoblingsidéen fare. Den er en rigtig dårlig idé.

F—k.

„PENDA“
BIRKERØD

EINER JESPERSENS
BOGHANDEL
HOVEDGADEN 9 - BIRKERØD

FABRIKEN „BØJCO“
VIBEHOLMSVEJ 17-19
GLOSTRUP

HØRSHOLM
PLANTESKOLE

AAGE HANSEN A/S
NYKØBING F.

AKTIESELSKABET
PAPIRLAGERET
LANGGADE 22 - NYKØBING F.

SCALA BIO
NYKØBING F.

TH. RASMUSSEN
NYKØBING F.

KINO
NYKØBING F.

SCANDINAVIAN PHOENIX A/S

ved B. MØRCH
VESTERBROGADE 65 — KØBENHAVN V.
VÆRKTØJSMASKINER

A. NIELSENS EFTF.

EL-INSTALLATØR
NØRREGADE — KØGE

KØGE SPAREKASSE

LILLE SKENSVED & OMEGNS FODERSTOFFORENING

ERIK FUGLSANG-MADSEN

BIRKERØD

A/S NORDISK SOLAR CO.
NYKØBING F.

H. O. HANSENS EFTF.
NYKØBING F.

A. SCHILLERS MASKINFABRIK A/S
NYKØBING F.

A/S NYKØBING F. BRYGHUS

CARL MØLLER
SMEDEMESTER - NYKØBING F.

Glubende appetit på frihedskampen

Bibliotekar Brita Olsson.

— Vi har allerede slidt 8 eksemplarer op af Robert Fiskers udmærkede modstandsbog: „For frihedens skyld“. Vi fik 4 nye for 1 år siden og har 2 i bestilling.

Det er ungdomsbibliotekar Brita Olsson, der udtaler sig om de unges interesse for at læse om frihedskampen i Danmark.

— Allerede som egentlige børn kommer de gang på gang og spørger efter bøger med emner fra besættelsestiden.

Når de så har læst een bog, kommer de gerne og spørger, om vi har en til af samme slags.

— Er appetitten lige stor hos piger og drenge?

— Det kommer vist ud på ét. Men der er en forskel i smagen. Drengene søger først og fremmest bøger, der er spændende. De vil have en helt at dyrke.

Piger kan også lide det spændende, men de vil også gerne læse om et handlingsforløb, hvor det menneskelige er ret fremtrædende, en menneskekamp, hvor personerne må døje fortræd og modstand. Det er vist forklaringen på, at Anne Franks dagbog har så mange læsere blandt de unge piger.

I december 1960 måtte vi notere, at vore eksemplarer var slidt op på 3 år, og for tiden har vi 4 eksemplarer, hvoraf de 3 i øjeblikket er udlånt.

— Er vi godt dækket?

— På flere områder faktisk ikke. En pige fra IV mellem kom således en dag og ville have noget overkommeligt om 2. verdenskrig. Hun syntes, at historiebogen i skolen fortalte for lidt om emnet.

Faktisk var der kun 1 bog, der kunne være tale om til hende, nemlig en norsk bog, der på godt 300 sider gav en afrundet fremstilling af emnet.

Stort udækket behov for bøger til 16—18-årige.

Vi har et behov for bøger til 16—18-årige om hele kampen, skrevet, så folk, der ikke selv oplevede det, kan få et sammenhængende billede af det, der skete, og hvorfor det skete. Det vil sige bøger, der ikke blot hefter sig ved det ydre handlingsforløb, men også søger at rede trådene ud.

— Er De som bibliotekar tilfreds med de bøger, der foreligger.

— Bo-bøgerne af Flemming B. Muus bliver jo slugt af drengene, men det gælder for disse bøger som for enkelte andre, at de nok er usunde, fordi de gør 14-årige til helte, der gør en vældig indsats. Og det svarer jo ikke til virkeligheden. Frihedskampen blev jo ikke båret af børn, men af unge og helt voksne, men bortset herfra er der jo mange gode bøger om emnet, som man kan være glad for at anbefale. Vi har dog ikke Bo-bøgerne i udlånet.

Hans Edv. Teglers bøger, Nationalmuseets billedbog samt Mentzes billedværk: 5 år, kan nævnes som gode repræsentanter.

— Kan der nævnes årsager til bøgernes popularitet?

— Indholdet spiller en stor rolle. Film og skuespil må også nævnes som appetitvækkere.

— Forlagene kunne altså godt vise sagen øget interesse.

— Det synes jeg. Nu bebuder Haases forlag en bog sent på efteråret af Katharine Savage om verdenskrigen fra begyndelsen til afslutningen. Den lover i særlig grad at henvende sig til de unge.

Til vinter ventes Hans Jørgen Lembourns: Gå til modstand og Robert Fiskers: Stjernerne vil lyse.

Men appetitten er glubende, så vi kan bruge mange flere nye bøger, slutter bibliotekaren.

F-k.

Meddelelse angående fristen for ansøgninger om særlig hjælp af den fra Forbundsrepublikken Tyskland modtagne ydelse

Ifølge fordelingsloven af 10. juni 1960 skal den fra Forbundsrepublikken Tyskland modtagne ydelse på ca. 26 mill. kr. fordeles til danske, der under den tyske besættelse har været ramt af nationalsocialistisk forfølgelse.

Størstedelen af den nævnte sum er uddelt som engangsydelse til invaliderede, enker og børn og som godtgørelse for fangetid under besættelsen. Der er imidlertid efter fordelingslovens § 6 reserveret et beløb af ca. 2,5 mill. kr. til særlig hjælp blandt besættelsestidens ofre.

Socialministeriet har ved bekendtgørelse af 31. juli 1961 fastsat fristen for indsendelse af ansøgninger om denne særlige hjælp til den 1. oktober 1961.

Den særlige hjælp kan ydes til personer — og til enker og børn efter personer — som har været underkastet frihedsberøvelse eller på anden måde har været genstand for overgreb eller forfølgelse foretaget af den tyske besættelsesmagt eller af med denne samarbejdende korps, organisationer eller enkeltpersoner her i landet.

Den særlige hjælp kan ydes, såfremt der efter undersøgelse i hvert enkelt tilfælde skønnes at foreligge særlig vanskelige forhold for andrageren, såsom store forsørgerbyrder, særlige udgifter i forbindelse med sygdom, ringe beskæftigelsesmuligheder eller særlige uddannelsesbehov.

Hjælpen kan ydes, uanset om der er udbetalt den pågældende engangsydelse (til invaliderede, enker og børn) efter fordelingslovens § 2 og/eller fangetidsgodtgørelse efter lovens §§ 3—5.

Personer, der måtte ønske at søge den omhandlede særlige hjælp, og som endnu ikke har indsendt ansøgning, kan rekvirere skema til ansøgning hos fordelingsnævnet, St. Kongensgade 47, 1., København K. (telefon Minerva 4384).

Fordelingsnævnet, den 11. september 1961.

Louis le Maire. Jørgen Zahle.
P. Juhl-Christensen.

<p>DANSK HYDRAULIK INDUSTRI AKTIESELSKAB JUELSMINDE</p>	<p><i>Aktieselskabet</i> STRØMMEN RANDERS</p>	
<p>JØRGEN KLEJS BESSER - SAMSØ</p>	<p>ENTREPRENØR OSVALD NIELSEN RANDERS - TELF. 3788</p>	
<p>HERREMAGASINET C. HAAHR TRANEBJERG - SAMSØ</p>	<p>AKTIESELSKABET SAMSØ BANK</p>	
<p>ULDUM MØBELFABRIK</p>		
<p>AUTOGAARDEN A/S FREDERICIA</p>	<p>AKTIESELSKABET A. KNUSENS LÆDERFABRIK EBELTOFT</p>	
<p>M. COLSTRUP's JERNFORRETNING A/S HOLSTEBRO</p>	<p>BANKEN FOR MARIAGER OG OMEGN AKTIESELSKAB MARIAGER</p>	
<p>A/S POUL ANDERSENS TØMMERHANDEL HOLSTEBRO</p>	<p>HOLSTEBRO BANK AKTIESELSKAB</p>	
<p>HOLSTEBRO DAGBLAD</p>	<p>FRØAVLSCENTRET HUNSBALLE A/S HOLSTEBRO</p>	<p>A/S VESTJYDSKE TEGLVÆRKERS SALGSKONTOR HOLSTEBRO</p>
<p>AAGE ØRUM Rådgivende civilingeniør HOLSTEBRO</p>	<p>LUNDBAARDS EKSPORTSLAGTERI A/S HOLSTEBRO</p>	<p>L. HEDEGAARD AUTOFORHANDLER HOLSTEBRO</p>
<p>AUTOGAARDEN HOLSTEBRO</p>	<p>VEMB TEKSTILFABRIK A/S TÆPPER OG LØBERSTOFFER</p>	<p>VEMB MASKINSNEDKERI OG TRÆVAREFABRIK VEMB MÆRKEFABRIK</p>
<p><i>Chistian Christensen & Co.</i> HOLSTEBRO</p>	<p>A/S N. A. JØRGENSENS MØBELFABRIK BRAMMINGE</p>	
<p>HVIDE SANDE FISKEAUKTION</p>		

NAZISTERNE HÆNGTE HITLER OP PÅ ANEVÆGGEN

I anledning af 300-års jubilæet på godset Schackenborg ved Møgeltonder fremdrages følgende oplevelse.

Besættelsen bragte på ny onde tider ind på slottet. Ejeren kom som øverste embedsmand i amtet ud for nazistiske trakasserier og vanskeligheder, og det skønne slot fyldtes med tyske krigsinvalidere, der befolkede salene og hærgede dem. På anevæggen erstattedes stamfaderen af et stort billede af Hitler.

— Efter befrielsen var dette billede det første, der blev fjernet og tilintetgjort, siger grev Schack. Det burde jo nok have været gemt med inskription bagpå til minde om forsmædelserne. Jeg var 15 år dengang og husker ganske nøje den uhyggelige tid.

DE SAGKYNDIGE MÅ REVIDERE GAMLE OPFATTELSER

Norsk undersøgelse rejser nye synspunkter om exfangers helbredsforhold.

Det var en sørgelig fejltagelse, de, som skulle være sagkyndige, her gjorde sig skyldig i, skriver „Verdens Gang“ i Oslo i en artikel om kz-fangerne.

Det er opsigtsvækkende resultater, som nu er blevet lagt frem om helbredstilstanden hos de nordmænd, som sad i koncentrationslejre eller fængsel i Tyskland i krigsårene. Det er blevet klarlagt, at den hårde behandling, sulten og det forfærdelige nervepres ofte har skadet dem på en måde, som man ikke er blevet klar over før mange år efter. Omsider er der gennemført undersøgelser, som har vist, hvor fuldstændigt lægerne fejlvurderede situationen. Efterhånden har det ført til, at invaliditetsspørgsmålet er blevet taget op igen for en stor del af de tidligere fanger, og det bør selvsagt også gøres i alle andre tilfælde, hvor der kan være tale om, at eftervirkningerne fra fangetiden har meldt sig med øget styrke lang tid bagefter.

☆

Sv. Aa. Svendsen og hustru Gerda, Hørsholm, kan fejre sølvbryllup den 3. oktober.

Sv. Aa. Svendsen sad i Vestre Fængsel og i Frøslev.

Dagbogsblade

25/8.

PROF. HEYDE OVERFØRT TIL FÆNGSLET I LIMBURG

Den 58-årige euthanasi-»specialist«, professor dr. Heyde er i denne uge blevet overført fra Frankfurt til fængslet i Limburg.

Prof. Heyde, der i årene 1950—1959 under navnet »dr. Sawade« opholdt sig i Flensborg, vil blive stillet for retten i Limburg, anklaget for at være ansvarlig for titusinder af euthanasi-mord.

Hvornår retssagen kan gennemføres, er endnu et åbent spørgsmål, idet prof. Heyde gør, hvad han kan, for at forhindre forundersøgelsens gang.

26/8.

FIK KZ-ERSTATNING — MISTEDE MEDICINHJÆLP

Socialdirektøren i København fastholder, at to ældre mennesker ikke i fremtiden skal have et personligt tillæg til deres folkepension på 41 kr., fordi de har fået udbetalt erstatning for ophold i tyske kz-lejre.

Gennem Information protesterede ægteparret — Herszel Pfefner og hans kone — mod afgørelsen. De mente, at den var i strid med erstatningsloven. Det hedder nemlig i loven, at erstatningen ikke må medføre begrænsninger i folkepension, invalidepension etc., og at den ikke kan gøres til genstand for retsforfølgning med hensyn til gæld til det offentlige. Heri ligger, mente ægteparret, at der heller ikke kan gøres indgreb i personlige tillæg som i dette tilfælde til medicin. Under alle omstændigheder var ægteparret af den opfattelse, at det var småligt, at staten ønskede at »tjene« på kz-ersatningen.

Socialdirektøren følger imidlertid socialdirektoratets tidligere truffne afgørelse, hvorefter personlige tillæg kan bortfalde, når vanskeligt stilledes økonomiske forhold væsentligt bedres ved udbetaling af hædersgaver, erstatning for ulykker og lignende.

Ægteparret har nu kun den udvej at appellere afgørelsen til socialministeriet.

28/8.

En solbrunet underarm med et kraftigt KZ-fangennummer blev søndag eftermiddag stukket hen foran østtyske folkepolitibetjente under en storstilet demonstration i Gedser havn ved »afhopperskibet« »Seebad Warnemünde«.

Den lille episode blev ikke set af mange, men tre-fire folkepolitibetjente på skibet vendte ansigterne bort, da de så armen med mærket.

Det var en tidligere kz-fanges stille protest mod mishandlingerne over for afhoppere, der har forsøgt at komme i land i Gedser Havn.

30/8.

MODSTANDSFOLK KRÆVES DØMT FOR FEJLAGTIG LIKVIDERING

Den 18-årige Kaj Børge Kjørup blev den 22. august 1944 fejlagtigt likvideret af modstandsbevægelsen. En broder har nu anlagt sag mod justitsministeriet for at få adgang til at se sagens akter. Sammen med sine forældre vil han søge gerningsmændene til broderens likvidering straffet.

Den unge mand blev likvideret i Vendersgade ved knivstik fra tre personer. Modstandsbevægelsen havde mistanke om, at han havde angivet modstandsfolk til Gestapo, skriver Information. Efter befrielsen blev denne likvidering ligesom besættelsestidens øvrige likvideringer nærmere undersøgt. Det blev opklaret, at mistanken om den unge mands stikker-virksomhed havde været ubegrundet. Ministeriet for særlige anliggender udsendte i 1947 en erklæring til fuld oprejsning for den døde.

Kjørups forældre mener imidlertid, at deres søn er blevet snigmyrdet. De har krævet gerningsmændene straffet for manddrab, men har ikke kunnet få nærmere oplysninger om likvideringen. Det er et princip i justitsministeriet, at der ikke udleveres rapporter i likvidations-sager, fordi modstandsfolkene har handlet efter ordre og derfor har krav på beskyttelse.

En broder til den likviderede har rejst sagen mod justitsministeriet for at få til-ladelse til at gennemgå sagens akter og rapporter. Ministeriet påstår sagen afvist. Medlemmer af modstandsbevægelsen, der har handlet efter ordre, er i alle tilfælde straffri, siger ministeriet, ligesom der heller ikke kan rejses erstatningskrav mod dem.

4/9.

NAZI-SELMORD I EICHMANN-PROCESSENS KØLVAND

Eichmann-processen har ført til, at en del naziforbrydere har begået selvmord, skriver »The Israel Digest«. Fra ét naziselvmord i 1959 er tallet steget til ni i året efter arrestationen af Eichmann. I de to år før arrestationen blev 41 tidligere nazister arresteret i Tyskland og Østrig, men 86 i det ene følgende år. — Tallene for domme er steget tilsvarende.

4/9.

ADOLF HITLERS HJERNESPIND

Hitler planlagde i 1944 at knuse Storbritannien ved gennem en kunstigt frembragt jordforskydelse under den engelske kanal at få Sydeuropa til at synke, så et enormt landområde, indbefattet London, blev opslugt af havet.

Det fantastiske projekt, som nazisterne kaldte »Plan C«, omtales i går i det sovjetiske fagforeningsblad Trud, som bygger sin historie på fund i erobrede nazistiske arkiver.

GRØNBJERG
TEGLVÆRK

FOLKE NIELSEN
BØVLINGBJERG

R. STRØM
AUT. INSTALLATØR
RØNDE

Andelsmejeriet
BYENS MEJERI
Varde

AKTIESELSKABET VARDE BANK

TARM KEDEL- OG BEHOLDERFABRIK

TARM VOGN- OG KAROSSERIFABRIK

M. NIELSENS TØMMERHANDEL
TARM

STØT
VORE
ANNONCØRER

Plan C er først fornylig blevet gravet frem af de sovjetiske historikere under det enorme arbejde med at kortlægge tyskernes krigsindsats i anden verdenskrig. Tyskernes tanke var at bore en uhyre dyb skakt fra Frankrig skråt ind under den engelske kanal. I bunden af hullet skulle en helt gigantisk sprængladning affyres, så jordens ydre »skal« under kanalens bund blev hårdt jordskælvybeskadiget. Hitler regnede så med, at den engelske sydkysts landsokkel ville skride ned i hullet, så hele Sydengland sank i havet.

I sin fantasi så Hitler fremragende resultater af dette værk: De store allierede invasionshære i England ville drukne, og man ville blive helt af med London og dødsfjenden Churchill. Dermed skulle Storbritannien være tvunget i knæ og den sikre vej for tysk sejr i krigen banet.

12/9.

BERYGTET HIPOMAND ANHOLDT

Fra tysk side er der kommet besked om, at man har indledt retsforfølgning mod den 42-årige tyske statsborger Walther Carl Rasmussen, oplyser dagbladet B.T. Walther Carl Rasmussen optrådte under besættelsen som hipomand og sigtes for en lang række forbrydelser herhjemme, særlig drab, mishandlinger og frihedsberøvelser. Han forsvandt ved befrielsen og har siden holdt sig skjult og opnået statsborgerskab i Vesttyskland.

Under retsopgøret blev Walther Carl Rasmussens navn nævnt mange gange af andre dømte danske landsforrædere. I det store synderregister for Walther Carl Rasmussen er bl. a. medvirken til drabet på frihedskæmperen Leif Bruun Petersen på Rådhuspladsen den 23. maj 1944, nedskydning af 11 danske tilfangetagne på landevejen mellem Roskilde og Ringsted natten mellem den 8. og 9. august 1944, drabet på modstandsmanden Finn Søling på Islevhusvej den 23. oktober 1944, foruden endnu et dusin drab. Hertil kommer 24 tilfælde af mishandling af danske fanger.

De danske myndigheder har gjort et stort arbejde med at finde frem til sigtelserne, og for nogle måneder siden overførtes akterne til det vesttyske justitsministerium.

På nuværende tidspunkt er det ikke afgjort, om Walther Carl Rasmussen har skaffet sig sit tyske statsborgerskab på falske vilkår. Er det tilfældet, vil han blive udleveret til Danmark.

Hele det bevismateriale, som de danske myndigheder har mod ham, er nu oversendt til det vesttyske justitsministerium.

Den 29. august - endnu engang

*J. Lindegård Christensen: 29. august. Vendepunktet.
239 s. Stig Vendelkærs forlag.*

Visse datoangivelser siger umiddelbart noget til de fleste danskere. Tal som 48 og 64, navnlig det sidste, giver straks visse historiske forestillinger. På samme måde virker 9. april og 29. august. De fortæller omgående noget om Danmarks besættelse og om tyskernes fuldstændige magtovertagelse.

Litteraturen om besættelsestiden svulmer mere og mere op. I den første tid bestod den navnlig i bidrag fra personer, som på en eller anden måde selv havde været engageret i begivenhedernes gang. Senere er der kommet bidrag af mere historisk vurderende karakter, i første række dr. Hæstrups bøger.

Den her foreliggende bog hører væsentligst til den sidste gruppe, selv om den også indeholder fremstillinger af enkelte episoder i besættelsestiden, men det har været forfatterens hensigt at forsøge at placere begivenhederne omkring den 29. august i historisk sammenhæng og give en bedømmelse heraf.

Der skal ikke her gås ind på enkeltheder i beretningen om enkelte episoder, men blot gøres opmærksom på, at der er visse unøjagtigheder, f. eks. i behandlingen af „Flåden udleveres ikke“. Det var nemlig ikke *Arne Sørensen*, men *Egil Barfod*, der som mellemmand fik kontakt bragt til veje mellem orlogskaptajn Bahnsen og Flemming Muus.

Forfatterens hovedsynspunkt er, at det var den talmæssigt meget lille modstandsbevægelse, der fremkaldte de strejker og uroligheder, der ødelagde spillet for den danske regering og derved fremtvang en situation, der medførte, at tyskerne stillede krav, som den danske regering ikke kunne bøje sig for og derfor måtte opføre med at fungere.

Det fremhæves meget stærkt i den sammenhæng, at modstandsbevægelsen ikke havde nogen egentlig støtte i den almindelige danske befolkning: „Befolkningen havde ikke større sympati for sabotagen end for tyskerne. Den var i virkeligheden indstillet på at følge partiernes paroler. Men den fik ikke lov til det. Det sørgede sabotører, illegale blade og provokatører fra de illegale organisationer, først og fremmest kommunisterne, for. De tyske modforholdsregler mod sabotage og illegal propaganda ramte befolkningen, og så reagerede den med strejker og uro“.

Denne fremstilling af de faktiske forhold er for ensidig, for uden en vis sympati i befolkningen — trods ængstelse for konsekvenserne — kunne modstandsbevægelsen ikke være kommet nogen vegne. Der var trods alt en vis umiddelbar sympati til stede imellem den unægtelig i det store og hele passive befolkning og modstandsbevægelsen. Den var bragt til veje i den foregående periode, bl. a. gennem det meget omfattende mødearbejde, som grupper indenfor modstandsbevægelsen havde sat i værk, f. eks. Dansk Samling. Forfatteren giver forøvrigt selv en fremstilling af denne nationale rejsning, men det ligesom glemmes undervejs.

Der findes i bogen en række fængslende enkeltskildringer, navnlig omkring flådens sænkning, som den opvoksende generation, der kun kender alt dette som historie, har godt af at gøre sig bekendt med, — og som interessante tidsdokumenter også Buhls radiotale imod sabotagen og Alsing Andersens skarpe fordømmelse af hele modstandsbevægelsen i skrivelsen fra Socialdemokratisk Forbund den 2. september 1943.

PAUL HOLT.

Overraskende gave som tak for dansk indsats

»Satan i kvindeskikkelse« på Tegner-museet

Gestapofangerne

BESÆTTELSEN VAR SOM EN OND DRØM

„Gestapofangerne“ i Randers mindedes den 29. august med en højtidelighed på Nordre kirkegård

— „Tiden rider hastigt, snart er alt længe siden“. Dette gamle ord må vi sande, når vi taler om besættelsen, der står som en ond drøm for os, sagde pastor G. Mølgaard, Dronningborg, i sin tale ved „Gestapofangerne“s mindehøjtidelighed den 29. august ved mindepladen på Nordre kirkegård over fanger, der ikke kom hjem.

For mange unge står denne tid som upersonlig historie, fortsatte pastor Mølgaard. De kender den knapt og undres over, at vi i moden alder vender tilbage til besættelsestiden, skriver Randers Dagblad. Vé os, om vi glemte og ikke fortalte de unge slægtled om dengang, da mørket sænkede sig over vort land, og vold hørte til dagens orden. Midt i mørket var der noget, som lyste. Mænd og kvinder hørte Mor Danmarks nødskrig. De så, at de måtte rense Danmarks ære og vovede at gå til modstand mod den overlegne fjende. Disse mænd og kvinder havde råd til at ofre det dyrebareste — livet. Nogle kom ud af dødslejrene og vendte til-

bage til livet midt i død og elendighed.

Mindet lever i lyset. De vil aldrig blive glemte. Man siger, der gror græs over alting, men dette minde er en kilde til tak, til glæde over, at vi ejede disse mennesker. De efterlodte er ikke ene om at bevare mindet om de døde. Deres offer, deres død var ikke forgæves. De gav deres bidrag til, at vi andre i dag kan leve i Danmark med æren i behold. Deres minde forpligter os, der fik lov at leve. Håbets fagre mindekrans skal ikke visne.

Formanden, revisor E Christiansen, Randers, nedlagde derefter en krans ved mindepladen, og højtideligheden sluttede med „Altid frejdig, når du går —“.

Højtideligheden samlede ca. 100 deltagere.

Aktuel aften

Sjællands-afdelingen indbyder til aktuel aften torsdag den 19. oktober kl. 20 i Admiral Gjeddes Gård, St. Kannikestræde 10.

Premierløjtnant F. O. Nielsen holder foredrag, ledsaget af farvebilleder om emnet: De danske i Gaza.

Billetterne koster 1 kr.

☆

Onsdag den 15. november afholdes det årlige andespil.

☆

Julefesten holdes lørdag den 16. december kl. 20 under hyggelige og festlige former.

Måske var det i forbitrelse over et mislykket kvinde-eventyr, at den danske billedhugger Rudolph Tegner i 1899 i Paris fremstillede „Satan i kvindeskikkelse“. Skulpturen blev meget omtalt og senere solgt til et amerikansk-jødisk ægtepar, der hjembragte købet til USA. For nogle år siden forsøgte fru Tegner at erhverve figuren til museet i Dronningmølle, men det amerikanske ægtepar ville ikke sælge til den pris, fru Tegner tilbød. — Fornylig ankom en pakke fra USA indeholdende den godt en meter høje bronze-figur vedlagt

en følgeskrivelse, der meddelte, at figuren var en gave til Tegner-museet som tak for den indsats, danskerne havde ydet under den tyske besættelse for at hjælpe det amerikanske ægtepars trosfæller i Danmark. Gennem Eichmann-processen var ejerne, ægteparret Louis M. Rosen, blevet bekendt med blandt andet Sveriges-transporterne. — „Satan i kvindeskikkelse“ er vurderet til 10.000 kroner og skulpturen indtager nu en hædersplads på museet.

☆